

Албания – етнодемография

Законодателство в областта на правата на малцинствата

Д-р Антон Панчев

Албания се обявява за единна и неделима държава в своята Конституция¹, като в нея са посочени и основните права на малцинствата. Различните етнически общности в Албания получават свой юридически статут в зависимост от техните характеристики. За национални малцинства се признават тези общности, които имат своя държава и споделят пълния набор от характеристики: национална идентичност, език, култура, обичаи, религиозна еднородност и др. С такъв статут в Албания се ползват гръцкото, македонското и черногорското малцинство. Други общности, като ромите и арумъните, се смятат за етно-езикови малцинства, защото не отговарят на другите критерии, за да попаднат в първата категория. Конституцията на Република Албания провъзгласява пълното равенство на всички граждани пред закона и признава правото на лицата от етническите малцинства „да изразяват свободно, без да им се забранява, нито да се принуждават, своя етническа, културна, религиозна и езикова принадлежност”, както и правото „да ги запазват и развиват, да учат и да се обучават на своя майчин език, както и да се сдружават в организации и сдружения за защита на техните интереси и идентичност”². Освен конституционните гаранции, Албания е подписала и ратифицирала основните международни документи, свързани с правата на етническите малцинства, като Конвенцията на Съвета на Европа за защита на националните малцинства (подписана на 29.06.1995, влязла в сила от

¹ Конституция на Република Албания, чл. 1, т. 2.

² Конституция на Република Албания, чл. 20, т. 2.

01.01.2000 г.)³. Докладът на ЕС за прогреса на Албания през 2008 г. оценява факта, че що се отнася до културните права на малцинствата, законодателството предвижда защитата на техните граждански, икономически и социални права, като се забранява дискриминационното им третиране⁴.

Преди 2003 г., официален статут на малцинства са имали само три етнически групи – гърците, „македонците” и сърбо-черногорците. През 2003 г. и ромите получиха официално статута на малцинство. Арумънското (влашкото) малцинство получи статута на „езиково малцинство”. Освен тях, някои други групи, като египтяните (вид роми мюсюлмани – б.а.), бяха признати за общности, въпреки че тази група иска от официалните власти да получи статут на национално малцинство, но им е отказано, защото нямат отделен свой език⁵.

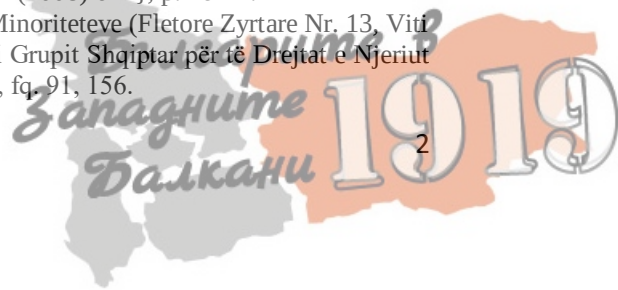
На 13 октомври 2017 г. парламентът на Албания прие „Закон за националните малцинства в Република Албания”. Законът беше подкрепен от 102 депутати, 10 се въздържаха, а 1 гласува против. С гласуването на този закон беше изпълнен един от ангажиментите на Албания към редица международни организации и международни договори, от които страната е част или кандидатства за присъединяване. С приемането на закона отпаднаха различията в юридическия статут на отделните етнически групи и всички те влизат в категорията „национални малцинства”. Процесът на подготовка и приемане на закона продължи една година. С оглед на интересите на българската общност в Албания, за която не беше предвидено получаването на официален статут на малцинство в

³ SECOND REPORT SUBMITTED BY ALBANIA PURSUANT TO ARTICLE 25, PARAGRAPH 2 OF THE FRAMEWORK CONVENTION FOR THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES, p. 3. Strasbourg, 18 May 2007. In:

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_fcnmdocs/PDF_2nd_SR_Albania_Annexes_sq.pdf.

⁴ Commission of the European Communities) Brussels, 05.11.2008 SEC(2008) 2692 final COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT: Albania 2008 Progress Report {/COM(2008) 674}, p. 16-17.

⁵ VKM Nr. 127, datë 11.03.2004 - Për krijimin e Komitetit Shtetëror të Minoriteteve (Fletore Zyrtare Nr. 13, Viti 2004, fq. 547). Shih edhe Minoritetet: E tashmja dhe e ardhmja. Raport i Grupit Shqiptar për të Drejtat e Njeriut mbi gjendjen e minoriteteve në Shqipëri. Botimet “Kanun”, Tiranë, 2003, fq. 91, 156.

различните редакции на проектозакона, основният пробив беше осъществен през месец октомври. На свое заседание, проведено на 10 октомври, Парламентарната комисия по законодателните въпроси, публичната администрация и правата на човека добави в член 3, точка 2, в която се изброяват малцинствата в Албания, и думата „българи”. По този начин, започналите през 1913 г. опити за получаването на юридически статут на българите в Албания, бяха увенчани с успех.

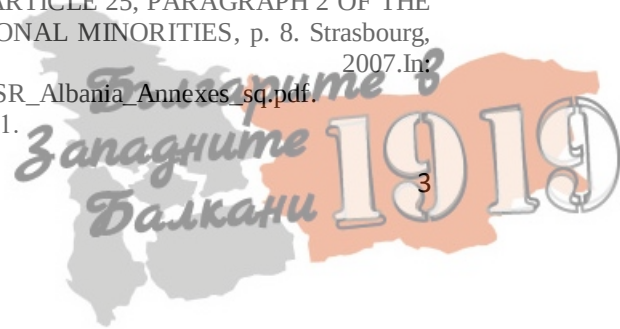
Основни етнически малцинства

Таблица 1: Етнически състав на населението на Албания според официалните преброявания⁶

	1950	1955	1960	1979	1989	2011 ⁷
Албанци	1 183 744	1 344 272	1 581 745	2 535 913	3 117 601	2 312 356 82.58%
Гърци	28 996	35 345	37 282	49 307	58 758	24 243 0.87%
Македонци и	2 273	3 431	4 235	4 097	4 697	5 512 0.20%
Сърби и черногорци	893	1 613	-	66	100	366 0.01%
Арумъни	1 876	4 249	-	-	782	8 266 0.30%
Роми	-	-	-	-	-	8 301 0.30%
Египтяни	-	-	-	-	-	3 368 0.12%
Други	1 163	2 589	3 053	1 217	479	2 644 0.09%
% на малцинствата	2.9%	3.4%	2.7%	2.1%	2.01%	1.9%
Неотгово	-	-	-	-	-	390

⁶ SECOND REPORT SUBMITTED BY ALBANIA PURSUANT TO ARTICLE 25, PARAGRAPH 2 OF THE FRAMEWORK CONVENTION FOR THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES, p. 8. Strasbourg, 18 May 2007. In: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_fcnmdocs/PDF_2nd_SR_Albania_Annexes_sq.pdf.

⁷ CENSUSI I POPULLSISË DHE BANESAVE 2011. Tiranë, 2012, p. 71.

рили/ неопредел ени						938/ 44 144 15.54%
---------------------------	--	--	--	--	--	--------------------------

Албания е относително еднонационална държава, особено ако се сравнява с повечето от останалите балкански страни. Все пак, и в нея живеят немалки групи от етнически малцинства, от които най-голямото е гръцкото. Един от най-важните въпроси, който причинява напрежение между албанските институции и представителите на различни малцинствени групи, е точният брой на членовете на неалбанските етноси. Различни организации на повечето от малцинствата, политически и културни, често оспорват официалните цифри за броя на членовете от тяхната общност в страната, и най-вече тези от преброяванията на населението. Основание за подобни твърдения на малцинствени лидери е фактът, че по време на последното преброяване през 2011 г., 390 938 души са отказали да отговорят на въпроса за своето етническо самоопределение, а други 44 144 лица не са попълнили тази графа в регистрационните бланки. По тази причина, има сериозни разминавания между броя на членовете на малцинствените групи в официалните статистики и твърденията на етнически лидери, балканските държави и чужди изследователи на въпроса, които смятат, че реалният брой на хората с неалбански произход е доста по-голям от официално обявения.

Отговор на тези въпроси до голяма степен ще бъде даден на преброяването в Р Албания, което е предвидено за есента на 2020 г.